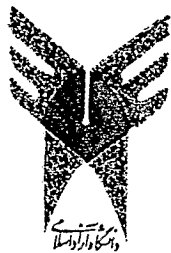

به نام یگانه معمار هستی

۴۳۸۴۳

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد کرمان

دانشکده معماری

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد «M.SC.»

۱۳۸۱ / ۱۱ / ۲۰

عنوان:

۱۳۸۱ / ۱۱ / ۲۰

مجتمع فرهنگی تفریحی جنگل قائم

استاد راهنما:

جناب آقای دکتر رضا بهبهانی

رئیس هیئت مدیره
موسسه تخصصی معماری

استاد مشاور:

سرکار خانم دکتر هما ایرانی بهبهانی

نگارش:

مرضیه سلجوقیان

سال تحصیلی: ۸۱-۸۰

روید: ۱۳۷۴

۴۴۴۴

موضوع:

مجموعه تفریحی فرهنگی جنگل قائم

توسط:

مرضیه سلجوقیان

رشته و گرایش:

معماری

در تاریخ ۸۱/۴/۱۹ در مقابل هیئت داوران دفاع به عمل آمده و مورد تصویب قرار گرفت.

اعضای هیئت داوران

استاد راهنما: آقای دکتر رضا بهبهانی

۸۱/۴/۱۹

داور: آقای دکتر عباس مسعودی

داور: خانم دکتر هما ایرانی بهبهانی

سرپرست کمیته تحصیلات تکمیلی

دکتر عباس حسنجانی

مدیر گروه آموزشی کارشناسی ارشد

دکتر عباس مسعودی

تقدیم به

پدر و مادر مهربانم و
همه آنایی که مرا علم آموختند

سپاسگزاری

با تقدیر و تشکر از تمامی اساتید که از ابتدای راه یاری دهنده‌ام بودند خصوصاً سرکار خانم دکترهما ایرانی بهبهانی و جناب آقای دکتر بهبهانی و با تشکر از تمامی دوستانی که مراد در هر چه پربارتر کردن این پروژه یاری کرده‌اند.

فهرست مطالب

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
۱	چکیده
۲	پیشگفتار
	فصل اول: طرح موضوع و سیری در مفاهیم اولیه
۴	۱-۱- طرح موضوع و سیری در مفاهیم اولیه آن
۵	۱-۱-۱- فراغت
۷	۱-۱-۲- طیف تعریفی و مفهومی فراغت
۱۰	۱-۱-۳- اوقات فراغت و انواع آن
۱۳	۱-۱-۴- تفریح
۱۴	۱-۱-۵- تفرج
۱۴	۱-۱-۶- فراغت در زمان گذشته
۱۷	۱-۱-۷- فراغت در دوران معاصر
۱۸	۱-۱-۸- هدفهای استفاده از اوقات فراغت
۲۲	۱-۱-۹- اوقات فراغت، ضرورتها و کارکردها
۲۳	- تجدید قوا
۲۳	- تدارک زمینه لازم برای تأمین بخشی از بهداشت روانی
۲۴	- فراهم آوردن بسترهای لازم برای شکوفایی خلاقیت
۲۵	- اوقات فراغت و آسیب پذیری اجتماعی
۲۵	- اوقات فراغت و اشاعه فرهنگ عمومی
۲۵	- اصلاح رفتار و تعالی شخصیت انسان
۲۶	- فراهم آمدن زمینه‌های رشد اجتماعی
۲۶	۱-۲- فضای سبز

فصل سوم: معرفی سایت

- ۱-۱-۳- تاریخچه منطقه..... ۸۱
- ۱-۲-۳- موقعیت عمومی منطقه..... ۸۲
- ۱-۳-۳- موقعیت سایت پروژه..... ۸۳
- ۱-۳-۴- مشخصه‌های سایت پروژه (دلایل انتخاب سایت)..... ۸۵
- ۱-۳-۵- بررسی آثار و بناهای تاریخی موجود در سایت..... ۸۶
- ۸۶- مزار شیوشکان.....
- ۸۷- چشمه شیر دوش.....
- ۸۸- کوه چهل حوض.....
- ۸۸- آرامگاه سید حسین.....
- ۸۹- گنبد جبلیه.....
- ۹۰- مسجد صاحب الزمان.....
- ۹۰- تخت دریا قلی بیگ.....
- ۹۱- باغ بیرم آباد.....
- ۲-۳- تحلیل سایت..... ۹۴

فصل چهارم: برنامه فیزیکی طرح

- ۱-۴- برنامه فیزیکی طرح..... ۱۰۴
- ۱-۱-۴- مجموعه سینمایی..... ۱۰۴
- ۱۰۴- سالن بزرگ چند منظوره.....
- ۱۰۴- سالن سینما کوچک (۲۰۰ نفره).....
- ۱۰۵- مرکز بازیهای کامپیوتری.....
- ۲-۱-۴- موزه..... ۱۰۵

- ۲۶ اهمیت و جایگاه فضای سبز در زندگی بشر.
- ۲۷ اهمیت و نقش فضای سبز از بعد شهرسازی و تکنیکی
- ۲۸ اهمیت فضای سبز از نوع زیست محیطی
- ۳۱ اهمیت فضای سبز از بعد اجتماعی رفاهی و تفریحی
- ۳۲ ۱-۲-۱- نقش فضای سبز در روابط جمعی (بررسی راهکارهای عملی)
- ۳۵ ۲-۲-۱- سیر تحولی فضای سبز عمومی در ارتباط با کالبد شهر.
- ۳۶ ۳-۲-۱- بررسی معیارها و استانداردها و سرانه فضای سبز شهری.
- ۴۰ ۴-۲-۱- نگاهی به وضعیت فضای سبز شهر کرمان.
- ۴۳ ۵-۲-۱- پارکها و انواع فعالیتهای تفریحی
- ۴۴ اهمیت شناخت توپوگرافی و شکل زمین در طراحی فضای سبز
- ۴۶ آب و جایگاه آن در طراحی فضای سبز.
- ۴۹ گیاهان و طراحی کاشت
- ۵۴ جایگاه نور در طراحی فضای سبز.

..... فصل دوم: مطالعات منطقه‌ای کرمان

- ۵۹ ۱-۲- کرمان - موقعیت کلی در یک نگاه
- ۶۰ ۲-۲- تاریخ و تحولات کالبدی شهر.
- ۶۴ ۳-۲- اقتصاد.
- ۶۷ ۴-۲- جمعیت
- ۶۸ ۵-۲- ساختار اجتماعی اقتصادی شهر کرمان
- ۷۲ ۶-۲- ژئورفولوژی و شیب زمین
- ۷۳ ۷-۲- پوشش گیاهی
- ۷۴ ۸-۲- اقلیم کرمان

- ۱۰۵ ۴-۱-۳- نمایشگاه (گالری)
- ۱۰۵ ۴-۱-۴- رستوران و تریا
- ۱۰۶ ۴-۱-۵- کافی نت و مرکز بازیها
- ۱۰۶ ۴-۱-۶- گرادان
- ۱۰۶ ۴-۲- لیست فضاها
- ۱۰۶ - سالن چند منظوره
- ۱۰۷ - موزه

فصل پنجم: استانداردها

- ۱۰۹ ۵-۱- استانداردها
- ۱۰۹ ۵-۱-۱- موزه‌ها و موارد عمومی آن
- ۱۱۲ ۵-۱-۲- موزه هنر
- ۱۱۲ - نحوه قرارگیری فضاها
- ۱۱۵ - جزئیات نمایشی آثار
- ۱۲۰ ۵-۱-۳- امنیت
- ۱۲۱ - آتش سوزی
- ۱۲۲ - کنترل‌های محیطی و نگهداری
- ۱۲۳ ۵-۱-۴- عملکردها در طراحی موزه‌ها
- ۱۲۷ ۵-۲- ضوابط طراحی سالن چند منظوره
- ۱۴۶ ۵-۳- رستوران
- ۱۴۶ ۵-۴- تأسیسات
- ۱۴۶ - آکوستیک و الکترو آکوستیک
- ۱۴۹ - تأسیسات حرارت و برودت

- ۱۵۱ سیستم تهویه
- ۱۵۲ تدابیر ایمنی و آتش نشانی
- ۱۵۳ وسایل مربوط به اطفاء حریق
- ۱۵۴ تأسیسات آبرسانی
- ۱۵۵ ۵-۵ سازه

..... فصل ششم: روند طراحی

- ۱۵۶ ۱-۶ اهداف طراحی
- ۱۵۷ ۲-۶ اندیشه‌های طراحی
- ۱۵۸ ۳-۶ روند طراحی (اسکیس‌ها)

..... فصل هفتم: نقشه‌های معماری

- ۱۸۸ منابع و مأخذ

چکیده

پروژه حاضر تحقیق در محدوده شهر کرمان و جنگل قائم جهت احیاء فضای مرده این سایت می باشد. ابتدا با مشخص شدن موضوع و محل طراحی مطالعاتی در دو زمینه زیر آغاز شد:

۱- شناخت موضوع طراحی ۲- شناخت محل طراحی

در بخش اول برای شناخت موضوع طراحی، به مطالعاتی در زمینه های زیر پرداخته شد:

۱- شناخت فراغت، تفریح، تفرج

۲- شناخت فضای سبز و اهمیت آن در زندگی بشر

۳- شناخت استانداردها، ابعاد و اندازه ها و مقررات کلی طراحی

در بخش دوم به شناخت تاریخی منطقه، شهر و مطالعات جمعیتی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی پرداخته ایم که دید ما را نسبت به وضعیت کلی شهر مشخص می سازد. در ادامه شناخت محل طراحی به اقلیم و جغرافیای طبیعی شهر می پردازد. که بیشتر به نتایج حاضر و نکات مورد استفاده اشاره می گردد. سپس تحلیل سایت در زمینه های متعددی از جمله دسترسی ها، پوشش گیاهی، کاربری وضع موجود، دید و منظر، شیب منطقه و... انجام شد و انجام این مراحل شناخت نسبتاً کاملی از محل طراحی و موضوع طراحی بدست آورده ایم.

بعد از این مراحل به طراحی یک مرکز فرهنگی، تفریحی در دامنه کوه های این سایت در راستای جبران کمبودها و ایجاد مرکزی پویا و فعال در یک بافت مرده شهری، پرداختیم که در این عملکردهای مختلفی جهت دفع کمبودها و جلب بیشتر بازدید کنندگان از این سایت در مجموعه گنجانده شده است که عبارتند از موزه، سالن چند منظوره (سینما)، فضاهای تفریحی خدماتی نظیر رستوران و کافه تریا و کلویهای بازی و...

پیشگفتار

در جوامع امروزی که بشر تمدن صنعتی را پذیرفته است گذران فراغت (*Leisure time*) بصورت نیاز تکمیل کننده برای شرایط زیستی کنونی به ضرورتی حیاتی تبدیل شده است. در این میان تفرجگاهها خصوصاً، تفرجگاههای جنگلی و پارکهای طبیعی و ملی که در تحمل پذیری انواع شرایط زیستی دارای نقش ویژه‌ای بوده و استفاده از اینگونه تفرجگاهها به علت تأثیر بسزای که در روحیه افراد جامعه دارند و قابلیت کارآیی استفاده کنندگان را به میزان قابل ملاحظه‌ای افزایش می‌دهند از اهمیت خاص و اعتبار ویژه‌ای برخوردار می‌باشند این موضوع و انجام مطالعاتی از اینگونه که در شرایط کنونی نشان دهنده کوشش برنامه ریزان اقتصادی کشورها در راه تبدیل افزایش کارآیی کارگران از نظر تفریحات سالم به سیستم قابل محاسبه پولی می‌باشد و در آینده موجب حفظ سلامت موجودیت جنگل و مناطق جنگلی و پارکهای ملی و طبیعی در برابر توسعه بی رویه و تهاجم بی‌رحمانه صنعتی و شهرنشینی می‌گردد، علاوه بر این وسیله دفاعی خوب و مناسب‌تر در برابر کسانی است که بر ارزشهای معنوی جنگل و پارکهای جنگلی کمتر توجه نموده و عمدتاً به بررسی فواید این ثروت عظیم ملی و این نعمت الهی از بعد مادی و تولید چوب می‌پردازند و به شدت مورد توجه و بررسی مسئولین کشورهای صنعتی قرار گرفته است. البته اگر چه امروزه به علت گذشت زمان و بروز رویدادها و درک جوامع بشری از واقعیت‌ها جای هیچگونه ابهامی نگذاشته است، که بشر دریابد ارزش معنوی و تفریحی تفرجگاهی جنگل به مراتب بیشتر از آن چیزی است که بتوان آن را از زاویه و دید اقتصادی و مادی مورد بررسی و ارزیابی قرار داد، به عبارت دیگر بشر امروزی به خوبی دریافته است که ضرب المثل معروف "برای چیزی که نتوان برای آن بهایی در نظر گرفت هرگز در کفه ترازو نمی‌نهند" مصداق بارز و شایسته‌ای است، برای جنگل و پارکهای ملی و طبیعی زیرا اراضی تفریحی جنگل که کانون عمده‌ای برای فعالیت‌های فراغتی انسان بوده و به دلایل گوناگون مورد نظر و تقاضای تعداد کثیری از افراد جامعه می‌باشد و آحاد ملت خصوصاً اقشار کم درآمد جامعه با رغبت و میل هر چه تمامتر در بهره‌گیری از آن خود تمایل نشان می‌دهند و در زندگی انسانها از جایگاه رفیع و بلند

مرتبه‌ای برخوردار می‌باشد، لذا برای بوجود آوردن شرایط مطلوب ایده آل برای زندگی بهتر با اینگونه مناطق هر روز گسترش و توسعه یابند. اهمیت موضوع زمانی بیشتر محسوب می‌گردد که در نظر آوریم اکثر شهرهای شکل گرفته کنونی جامعه برای گذران اوقات فراغت شهروندان در محرومیت بسر برده و متقابلاً نیاز مردم هر روز به این گونه مناطق بیشتر می‌شود.

فصل اول

طرح موضوع و سیری در مفاهیم اولیه آن

۱-۱- طرح موضوع و سیری بر مفاهیم اولیه

همگام با توسعه شهرها و ایجاد مراکز صنعتی در جوار آن، نیاز به برنامه ریزی در جهت ارائه الگوهای هماهنگ زیست محیطی به منظور کنترل و تنظیم ساختار و شرایط زیستی به ویژه در مورد شهرهای بزرگ که به دلیل آلودگی مفرط هوا و تجمع بیش از حد جمعیت، دچار عیدهای گردیده، اجتناب ناپذیر می باشد. چراکه رشد و پیشرفت اجتماعی و اقتصادی و دستیابی به محیط زیست مطلوب، تنها از راه ایجاد هماهنگی بین برنامه های فرهنگی، تربیتی، اجتماعی و توسعه و عمران شهری از یک طرف و تأمین سلامت جسمی و روانی جامعه و حفاظت محیط زیست از طرف دیگر ممکن می گردد.

به این لحاظ حفاظت و بهره برداری متعادل از محیط طبیعی در کنار ایجاد و توسعه فضاهای سبز تفرجگاهی شهری و برون شهری، در مقطع زمانی حاضر که شهرهای ما روز بروز به سمت تخریب شرایط زیست محیطی گرایش یافته اند از اهمیت ویژه ای برخوردارند در این راستا ضرورت توجه هر چه بیشتر به رعایت تناسبات در طراحی مجموعه عناصر شهری، نمی تواند بدون توجه به نیازهای فرهنگی، اجتماعی و تفریحی در ضمن حفاظت محیط طبیعی، انجام پذیرد.

استفاده از سطوح و فضاهای باز داخل و حاشیه شهرها در کنار برنامه ریزی و طراحی مناسب در جهت پاسخگویی به نیازهای اقشار مختلف و ایجاد امکانات تفرجگاهی در محدوده فضاهای سبز و طبیعت مصنوعی این گونه پارکها، می تواند تا حدودی از فشار و عوارض ناشی از توسعه و ازدحام در شهرها کاسته و گرایش عمومی را به استفاده مطلوب از طبیعت و حفاظت از آن افزایش می دهد.

در ادامه صحبت لازم می باشد که موضوع "مجموعه تفریحی فرهنگی" عمیقاً مورد تفسیر قرار داد و برای رسیدن به این امر بایستی موضوع را شکافته و تمامی واژگان و نیز مفاهیم حاشیه ای که از آن استنباط می شود مورد بررسی قرار داد که با این بررسی ها هدف از طرح موضوع و ضرورت آن روشن می شود. این واژه ها و مفاهیم عبارتند از: فراغت، تفریح، تفرج و فضای سبز.